

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

---

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

2, 5, 4, 6, 1, 3

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

---

2 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

- Tacitus de Germanen beschrijft als oorlogszuchtig / roofzuchtig / als een volk dat strijd verkiest boven landarbeid 1
- waarmee hij de waarschuwing overbrengt dat de Romeinen te weinig oog hebben voor het gevaar dat de Germanen vormen aan de grens van het Romeinse Rijk / dat de Romeinen zich moeten voorbereiden op een Germaanse aanval 1

Opmerking

Er wordt alleen 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de bron als de waarschuwing van Tacitus juist wordt weergegeven.

3 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- In de vroege middeleeuwen ontstaan feodale verhoudingen in het bestuur (in plaats van het Romeinse bestuur) 1
- waarbij de feodale heren hun vazallen in natura / in land betalen voor hun trouw / krijgsdienst 1
- waarbij zij aansluiten op het Germaanse gebruik krijgers te belonen met een oorlogspaard / werpspies / maaltijden 1

Opmerking

Er wordt alleen 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de bron als een feodaal gebruik juist wordt weergegeven.

De middeleeuwen

---

4 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

Met het in herinnering brengen van de doop van Clovis kon de kerk haar positie versterken doordat:

- de kerk in de vroege middeleeuwen succesvoller werd bij 'de verspreiding van het christendom', omdat de bekering van de koning bescherming gaf aan missionarissen / omdat de bekering van de koning zijn onderdanen stimuleerde zich ook te laten dopen 2
- de kerk in de late middeleeuwen bij 'de vraag of de wereldlijke of de geestelijke macht het primaat heeft' kon beweren dat zij machtiger was dan de koning omdat de bisschop de koning doopte 2

Opmerking

Alleen voor de combinatie van een juiste verklaring voor het versterken van de positie van de kerk met een daarbij passend kenmerkend aspect van de vroege of van de late middeleeuwen worden scorepunten toegekend.

5 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Door de opkomst van handel en nijverheid (kwam een geldeconomie op gang en) kon de vorst belasting heffen in geld / geld krijgen in ruil voor stedelijke privileges 1
- waardoor er ambtenaren konden worden aangenomen (die de centrale macht versterkten) / waardoor huurlegers konden worden gevormd (waardoor de macht van de feodale adel verminderde) 1

Vroegmoderne tijd

---

6 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De beschrijving van de oorspronkelijke bevolking waarin Vaz de Caminha:

- de nadruk legt op het gegeven dat de Brazilianen makkelijk te bekeren zijn, sluit aan bij het wereldbeeld van de late middeleeuwen waar 'expansie van de christelijke wereld naar buiten toe' belangrijk was / de kerk veel invloed had 2
- het (exotische) uiterlijk van de (nieuw ontdekte) culturen in Amerika beschrijft / observeert, past bij het wereldbeeld van de vroegmoderne tijd waar door 'het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling' onderzoek werd gedaan / een nieuw mens- en wereldbeeld werd gevormd 2

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> In 1555 werd de afspraak gemaakt (bij de Vrede van Augsburg) dat Duitse vorsten het geloof van hun onderdanen mochten bepalen (<i>cuius regio, eius religio</i>) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor de opname van het <i>ius emigrandi</i> noodzakelijk werd om mensen de kans te geven vanwege hun geloof te verhuizen naar een ander Duits vorstendom (om te voorkomen dat zij moesten leven in een land waarin hun geloof niet de eerste plaats innam) 	1
8	maximumscore 3 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De kritiek in de Nederlanden op het godsdienstbeleid van Filips II is dat hij de protestanten / de reformatie (alleen) met harde maatregelen bestrijdt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Uit de bron blijkt dat Filips II voorstander is van maatregelen die het intellectuele / morele peil van de geestelijkheid moeten verbeteren, waarmee je kunt aantonen dat Filips II oog heeft voor de tekortkomingen in de rooms-katholieke kerk / dat Filips II de reformatie ook wil bestrijden door de rooms-katholieke kerk te verbeteren 	2
9	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat (een van de volgende): door de verplichting de kaarten en logboeken in te leveren	
	<ul style="list-style-type: none"> de VOC de routes geheim kon houden, waardoor ze de concurrentie tegenging. de VOC met de informatie (over routes) uit de logboeken de kaarten kon laten verbeteren, waardoor de effectiviteit van de reizen werd vergroot. 	
10	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Coen stelt voor om het monopolie van de VOC op handel met Indië los te laten / vrijhandel toe te staan / een volksplanting te beginnen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Coen moet Batavia / de Nederlandse belangen verdedigen en heeft daarvoor meer middelen / mensen nodig (die hij hoopt te krijgen door vrijhandel / volksplanting toe te staan) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het bestuur van de VOC wil (vanwege de economische belangen van de aandeelhouders / van de compagnie) de winst uit Indië niet delen met anderen / kolonisten (zodat ze het voorstel van Coen afwijzen) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Met (een van de volgende): 1
  - de god van de handel Mercurius die Antwerpen heeft losgelaten / Antwerpen verlaat
  - de slapende matroos
  - de omgekeerde boot
  - de Scheldegod die geketend is / de Scheldegod die slaapt
- geeft Van Thulden weer dat de Antwerpse handel is ingestort / dat de scheepvaart niet langer kan plaatsvinden 1
- De oorzaak hiervan is dat de opstandelingen / Holland en Zeeland de Schelde afsluiten (waardoor de Antwerpse handel tot stilstand is gekomen) 1

Opmerking

Alleen als een juist gevolg voor de economie van Antwerpen wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de prent.

12 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Pétion de Villeneuve is tegen de doodstraf omdat die gebaseerd is op emoties (als woede en wraak) / omdat die de dader de mogelijkheid ontnemt zich te verbeteren 1
- wat Pétion de Villeneuve afwijst omdat hij uitgaat van het verlichte denkbeeld dat de rede leidend moet zijn in de samenleving / van de vooruitgangsgedachte / van rationeel optimisme 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Met (een van de volgende): 1
  - de wereldbol die onder de guillotine ligt / in brand staat.
  - het vertrappen van de rechtspraak / de wetten / koninklijke attributen / kerkelijke attributen
  - de banier met 'geen koning! geen grondwet!' / 'geen god! geen religie!'
  - het bloederig mes van de radicaal
  - de dronkenschap van de radicalen
- geeft Cruikshank de mening weer dat de invoering van de *Six Acts* noodzakelijk is omdat het gevaar bestaat dat demonstraties leiden tot terreur / chaos / dat demonstraties de radicalen aan de macht brengen 1
- Door te verwijzen naar de negatieve aspecten van (de radicale periode uit) de Franse revolutie, wil Cruikshank bereiken dat zijn mening bijval krijgt / zijn boodschap duidelijker wordt 1

Opmerking

Alleen als de boodschap in de prent juist wordt weergegeven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een daarbij passende verwijzing naar de prent.

14 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

3, 6, 2, 4, 1, 5

Opmerking

Als door het wegstrepen van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

15 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is (een van de volgende):

Barère besloot Louis Philippe te dienen

- omdat hij verwachtte dat de liberale koning veranderingen zou doorvoeren die Barère al had nagestreefd toen hij zich bij het bijeenroepen van de Staten-Generaal inzette voor veranderingen / omdat hij voorstander was van de constitutionele monarchie (gebeurtenis 3)
- omdat Louis Philippe niet zou regeren als een absoluut vorst, een regeringsvorm waartegen Barère zich al had verzet tijdens het proces tegen 'burger Capet' (gebeurtenis 6).

Moderne tijd

---

16 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat:

- het Franse bestuur het ontstaan van 'vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme' wil voorkomen, zodat het scholen voor meisjes laat sluiten / verbieden omdat het ervan uitgaat dat scholing onrust / kritiek van de conservatieven veroorzaakt 2
- de sluiting van de scholen / het onthouden van onderwijs aan meisjes (waartegen Auclert zich uitsprekt) botst met het nastreven van 'de ontwikkeling van het feminisme', omdat onderwijs de rechten / kansen van meisjes in de maatschappij kan verbeteren 2

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bismarck nam de rol van bemiddelaar op zich bij (het maken van afspraken over) de verdeling van de kolonies in Afrika 1
- omdat Bismarck zich ervan bewust was dat Duitsland omringd was door sterke mogendheden met wie hij problemen voorzag als hij actief streefde naar meer kolonies / machtsuitbreiding 1

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Met het afbeelden van de keuze eerst het Duitse menu te laten zien / van de verbazing van de Franse gast over het karige Duitse menu 1
- wil Albert Guillaume de boodschap overbrengen dat de Eerste Wereldoorlog Duitsland economisch harder treft dan Frankrijk (zodat het Duitse menu de Fransman moet opvrolijken) / dat Duitsland de Eerste Wereldoorlog aan het verliezen is 1

Opmerking

Alleen als de boodschap juist wordt weergegeven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de prent.

19 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

In 1917 kwam in Rusland de communistische partij aan de macht, die streefde naar een (wereld)revolutie / naar een klasseloze samenleving, waardoor zij lijnrecht stond tegenover het systeem van de Verenigde Staten (en andere westerse landen), dat gebaseerd was op democratie / individuele vrijheid, zodat kan worden beweerd dat de verdeling van de wereld in twee ideologische blokken was begonnen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat:

- de *Völkischer Beobachter* de partijkrant is van de nazi's, die wil laten zien dat de bevolking de NSDAP steunt / die de aanhang van de NSDAP wil vergroten, zodat het beeld van een joelende / reusachtige / dichte massa in de bron waarschijnlijk overdreven is (waardoor de bron minder betrouwbare informatie voor de eerste onderzoeksvraag bevat) 2
- er openlijk / trots wordt beschreven dat de socialistische leiders / protesterende communisten worden gearresteerd, waarmee je kunt aantonen dat de politieke vrijheid in Duitsland na het aantreden van het naziregime in het gedrang komt (waardoor de bron meer betrouwbare informatie bevat voor de tweede onderzoeksvraag) 2

21 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat Churchill:

- een verbond met de Sovjet-Unie wilde sluiten (tegen Duitsland) 1
- beweerde dat het bondgenootschap noodzakelijk / geen grote verandering was, door te verwijzen naar de appeasementpolitiek die Hitler de mogelijkheid had geboden zijn leger op te bouwen / naar het bondgenootschap met de Russen tijdens de Eerste Wereldoorlog 2

22 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een verklaring voor het succes van de Indonesische onafhankelijkheidsbeweging is:

- het toenemen van nationalistische gevoelens / van de bereidheid onder Indonesiërs om samen te werken, wat blijkt uit het gezamenlijk zingen van een gemeenschappelijk / nationaal (niet-Nederlands) lied / het zingen onder één banier 2
- dat de Nederlanders het Indonesisch nationalisme niet bestrijden / het gevaar onderschatten (en de nationalist hun gang laten gaan), wat blijkt uit de afwezigheid van de regeerders / het niet (willen) horen van wat er leeft in Nederlands-Indië 2

Opmerking

Alleen voor de juiste combinatie van een verklaring voor het succes van de Indonesische onafhankelijkheidsbeweging met een verwijzing naar de bron worden 2 scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 3 Uit het antwoord moet blijken dat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De continuïteit is dat de Amerikaanse buitenlandse politiek bepaald werd door de containmentpolitiek (of een juiste omschrijving hiervan) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zodat de Amerikanen ingrepen bij de Blokkade van Berlijn omdat de Sovjet-Unie haar macht probeerde uit te breiden en 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zodat de Amerikanen niet ingrepen bij de bouw van de Muur omdat de bestaande situatie werd geconsolideerd 	1
24	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat in de documentaire mensen werden geïnterviewd uit groepen die tot dan toe moeizaam werden geaccepteerd binnen de heersende normen in Nederland, waarmee aandacht / begrip / acceptatie ontstond voor deze groepen (wat een maatschappelijk keerpunt was).	
25	maximumscore 3 Kern van een juist antwoord is: bij 1: Met zijn verzoek wil Numeiri, net als het Marshallplan, bereiken dat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • zijn land na een oorlog met steun van de Verenigde Staten economische wederopbouw kan bewerkstelligen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • (de uitbreiding van) het communisme wordt gestopt 	1
	bij 2: <ul style="list-style-type: none"> • Numeiri suggereert dat de Sovjet-Unie Ethiopië de mogelijkheid biedt soldaten te trainen, om op die manier in meer Afrikaanse landen macht te krijgen (wat past bij de dominotheorie) 	1
26	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De kern van het SDI-project is het plaatsen van een Amerikaans ruimtescherm (dat raketten van de Sovjet-Unie moet tegenhouden) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Met de foto van de basis op het nabije (communistische) Cuba wordt aangegeven dat de militaire dreiging van de Sovjet-Unie groot is / wordt de herinnering aan (de angst voor) de nucleaire dreiging tijdens de Cubacrisis opgeroepen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • waarmee Reagan wil bereiken dat er bij de Amerikaanse bevolking steun ontstaat voor (de hoge kosten van) het SDI-project 	1

Bronvermeldingen

- bron 1 V. Hunink, Tacitus, Leven van Agricola en De Germanen, Amsterdam 2000, pag. 49
- bron 2 Emir Rodríguez Monegal, De ontdekking van Amerika, persoonlijke verslagen van Columbus, Cortés en vele anderen, Utrecht 1984, pag. 22 (alineá 1) en 27 (alineá 2)
- bron 3 E.H. Kossmann en A.F. Mellink, Texts concerning the Revolt of the Netherlands, Cambridge 1974, pag. 53-55
- bron 4 H.T. Colenbrander, 'Coen in Patria' in: De Gids, jaargang 97, Amsterdam 1933, pag. 24-62, aldaar pag. 30-31
- bron 5 <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-P-OB-70.274>
- bron 6 http://www.assemblee-nationale.fr/histoire/peinedemort/31_05_1791.asp
- bron 7 http://www.britishmuseum.org/join_in/using_digital_images/using_digital_images.aspx?asset_id=177762001&objectId=1648261&partId=1
- bron 8 <http://chnm.gmu.edu/wwh/p/180.html>
- bron 9 R.L.Schuursma (red.), 14-18, De eerste wereldoorlog, Amsterdam 1976, pag. 603
- bron 10 Helma Kaden (ed.), Dokumente des Verbrechens, Aus Akten des Dritten Reiches 1933-1945, deel 2, Berlijn 1993, pag. 52-53
- bron 11 Wim Wertheim, Vier wendingen in ons bestaan, Indië verloren, Indonesië geboren, Breda 1991, pag. 1
- bron 12 <http://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/0314/1553468.pdf>
- bron 13 https://www.thenation.com/wp-content/uploads/2015/05/reagan_sdi_cc_img.jpg